

Gustaf
Strengell
RAKENNUS
TAIDELUOMANA

ntamo

RAKENNUS TAIDELUOMANA

Gustaf Strengell

RAKENNUS

TAIDELUOMANA

SUOMENTANUT

Salme Setälä

NTAMO

Helsinki

2 0 2 4

UUSINTAPAINOS ORIGINAALISTA
Otava, Helsinki 1929 (ruotsinkielinen alkuteos:
Byggnaden som konstverk (1928)).

© SALME SETÄLÄN OIKEUDENOMISTAJAT 2024 (SUOMENNOS)

ISBN 978-952-215-942-7

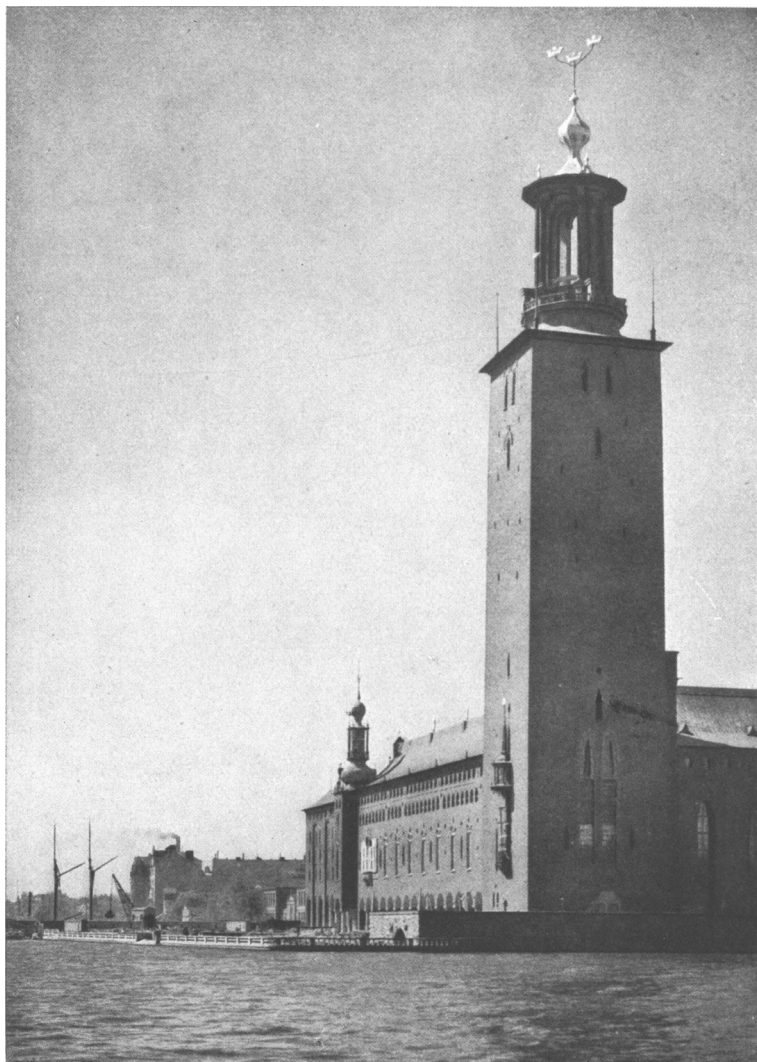
ULKOASU
Göran de Kopior

KANNEN KUVA
Yksityiskohta Gustaf Strengellin ja Sigurd Frosteruksen suunnittelemaa
ja 1904 Villa Nissen -nimisenä valmistunutta rakennusta esittävästä
valokuvasta: Hugo Sundström, *Villa Ekudden – Villa Tamminiemi*
(14/vi/1940).
Museovirasto

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2024 (1V LINJA 18, 00530 HKI)
www.ntamo.net (info.ntamo@gmail.com)

RAGNAR ÖSTBERG
mestari ja ihminen

E S I P U H E

Menneiden kulttuurien ihmiset, aivan erikoisesti 1700-luvun hienosti sivistynyt yläluokka, osoittivat rakennustaiteen luomille elävää mielenkiintoa ja kykenivät sekä taidolla että kehitetyllä maulla syventymään niihin ja arvos-telemaan niitä taiteelliselta näkökannalta. Tässä suhteessa on meidän aikanamme tapahtunut valitettava muutos huomponaan suuntaan.

On tosin sangen kysymyksenalaista missä määrin lienee mahdollista kasvattaa älyperäistä tietä lisääntyvään taiteen ymmärtämiseen, ja varma lienee, ettei mikään taide — ehkäpä arkkitehtuuri (sekä sen sukulainen, musiikki) kaikkein vähimmässä määrin — paljasta syvimpiä salaisuuksiaan muuta kuin taipumuksen ja luonnonlahjain kautta luonnollisesti valitulle, auttamattomasti aina sangen vähälukuiselle joukolle. Kirjoittajan mielestä on kaiken epäilyksen ulkopuolella, että kuitenkin j o t a k i n saattaa aikaansaada

sopivaa taidepedagogista tietä, ja juuri tämä vakaumus on saanut hänet, vaikkakin hyvin tietäen tehtävän vaikeuden ja omat vähäiset edellytyksensä edes jonkinlaiseen menestykselliseen ratkaisuun, tekemään pintapuolisen luonnoksen arkkitehtuurin taiteellisista ilmaisukeinoista. Siihen rajoittuu kirjan tarkoitusperä; siksi ei siltä pidä odottaa laajahkoja erittelyjä ja vielä vähemmän esitystä arkkitehtoonisesta sommitteluopista.

Samaten kuin molemmat edeltäjät, KAUPUNKI TAIDELUOMANA ja KOTI TAIDELUOMANA, ei uusikaan kirja esiinny itsenäisen sisällyksen vaatimuksella, sen miltei kokonaan tukeutuessa lainoihin (tärkeimmät lähteet selostetaan kirjan lopussa). Uutuus ja persoonallisen asu rajoittuu suunnitelmaan; sikäli kun tekijä tietää ei tehtävää aikaisemmin ole yritetty käsitellä samansuuntaisella tavalla.

Vieläkin suuremmassa määrin kuin muu taidekirjallisuus on rakennustaiteen alan ilmiöitä käsittelevä kirjallisuus keskittynyt välittämään historiallisia tosiseikkoja, ja sen ohella on tuskin muita kuin tärkeimpiä tyyli suuntia analysoiden käsitelty. Aivan erikoisesti tämä koskee kansantajuisia arkkitehtuurihistoriallisia teoksia, jotka kääntyvät suuren yleisön puoleen. Näissä teoksissa ei havaitse arkkitehtoonisten ilmiöiden seikkaperäistä eikä laajahkoa esteettispsykologista tulkintaa. Siinä missä taas sellainen tulee kysymykseen, kuten määrätyissä (kirjan lopussa luetelluissa), muutamien etevimpien saksalaisten arkkitehtuuritutkijain ja -kirjailijain teoksissa — mainittakoon Wöfflin, Brinckmann ja Worringer — on ikävä kyllä sangen vähäinen mahdollisuus, että suomea-puhuva yleisö suoranaisesti tulisi käyttämään hyväkseen heidän mestarillisia erittelyjään.

Tuntien että tällä hetkellä meidän suomalaisessa taidekirjallisuudessamme vallitsee todellinen puute, että täällä

joissakin tapauksissa lukijalle on tarjottu kiviä leivän asemesta, on tässä kirjassa tehty jonkinlainen yhdistelmä mainittujen saksalaisten tutkijain osittain niin vaikeapääsyisistä ja puhtaasti historialliseen ainehistoon sekoitetuista arkkitehtuurierittelyistä.

Vieläkin suuremmassa määrin kuin kummassakaan aikaisemmassa kirjassa on tässä asetettu painopiste k u v a t e k s t e i h i n, joiden saattaa sanoa sinänsä täyttävän kokonaan kirjan tarkoituksen; ne onkin siksi useissa tapauksissa muodostettu laajemmiksi kuin aikaisemmin.

Jatkuvista kirjoitelmista muodostaa ensimmäinen toisen kahdesta esitelmästä, jotka tekijä piti syksyllä 1924 Tukholman sikkäläisen Taideakatemia kutsusta ja seuraavana talvena Norjan arkkitehtiakatemia kutsusta Oslossa. Viimeinen on taaskin aikaisemmin jonkin verran poikkeavassa muodossa julaistun Svenska Dagbladet ja Hufvudstadsbladet sanomalehdissä.

Tekijästä olisi mieluisaa liittää nyt julkaistujen kolmen, k a u p u n k i a, r a k e n n u s t a j a k o t i a käsittelevän kirjan lisäksi vielä yksi niille läheinen teos, nimittäin p u u t a r h a t a i d e l u o m a n a; kaikessa vaatimattomuudessaan olisi sarjalla sen kautta ainakin vahva ulkonainen kiinteys ja pyöritys. Nyt julaistun teoksen vastaanotosta riippuu suureksi osaksi, missä määrin tämä suunnitelma saattaa tulla toteutetuksi.

* * *

Samoin kuin aikaisemminkin on tällä kertaa mieluisa velvollisuuteni lausua kiitokseni Helsingin AKATEEMISELLE KIRJAKAUPALLE suuresta avuliaisuudesta, millä kirjoja ja kuvateoksia on annettu käytettäväkseni.

G. S—II.

” joissakin tapauksissa
lukijalle on tarjottu kiviä leivän asemesta

Arkkitehti, yhdyskuntasuunnittelija, kuvataide-
kriitikko, museovaikuttaja ja muotoiluasiantuntija

Gustaf Strengell (1878–1937) oli myös ensi-
luokkainen kirjailija. Hänen 1922–1929 ruotsiksi ja
suomeksi ilmestynyt upea teossarjansa kaupungista,

kodista ja rakennuksesta taideteoksena kokee nyt
toisen tulemisensa ntamo-uusintapainoksina.

Kääntäjänä toiminut Salme Setälä (1894–1980) oli
hänkin etevä niin arkkitehtina kuin kirjoittajana
sekä kansalaisten opastajana nykyaikaiseen elämän-
muotoon. *Rakennus taideluomana* johdattaa
edelleen sytyttävästi aihepiiriinsä.

NTAMO 2024

ISBN 978-952-215-942-7